

องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ลัดดาวัลย์ ไชยแก้ว¹ ชนมณี ศิลาณุกิจ²

วันที่รับบทความ: 8 ตุลาคม 2567

วันแก้ไขบทความ: 21 พฤษภาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ: 28 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับขององค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ และเปรียบเทียบขององค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 333 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับขององค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ครูที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (3) ครูที่อยู่ในขนาดสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: องค์กรแห่งความสุข; ทัศนะของครู; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ นักศึกษาปริญญาโท, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: laddawan.chaikaew1991@gmail.com

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

The Teacher's Opinion on Happy Workplace in Schools Under the Secondary Educational Service Area Office Samutprakan

Laddawan Chaikaew¹ Chonmanee Silanookit²

Received: October 8, 2024

Revised: May 21, 2025

Accepted: May 28, 2025

Abstract

This research article aims to study the teacher's opinions level on happy workplace in schools under the Secondary Educational Service Area Office Samutprakan; and compares the opinions of these teachers as classified by the demographical characteristics of educational qualifications, work experience, and school size. The quantitative research approach was employed. The samples used in the research were 333 teachers in schools under the Secondary Educational Service Area Office Samutprakan in the academic year 2023. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire with the Item-Objective Congruence between 0.60-1.00 and reliability of the questionnaire in question stood at 0.95. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, *t*-test, One-Way ANOVA and Scheffé's multiple comparison method. Findings are as follows: (1) The teacher's opinions level on happy workplace in schools under under the Secondary Educational Service Area Office Samutprakan overall and for all aspects were expressed at a high level. (2) Teachers who differed in educational qualifications and work experience did not exhibited concomitant differences in their opinions of happy workplace overall. (3) Teachers who taught at schools of different sizes did not exhibited concomitant differences in their opinions of happy workplace overall and for all aspects at the statistically significant level of .05.

Keywords: Happy Workplace; Teacher's Opinion; The Secondary Educational Service Area Office Samutprakan

Type of Article: Research Article

¹Master's Candidate, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
Huamark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
Corresponding Author Email: laddawan.chaikaew1991@gmail.com

²Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนามนุษย์เพื่อไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ รัฐบาลจึงได้มีการกำหนด ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้คนไทยมีความพร้อมทุก ๆ ด้าน ในการพัฒนาพัฒนาตนเอง โดยมุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้ง ทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางด้านพฤติกรรม และคุณลักษณะตามมาตรฐานที่ดีของสังคม และเร่งรัดการเตรียมความพร้อม กำลังคนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน มุ่งเน้นส่งเสริมให้โอกาสทางการศึกษา และพัฒนา ทักษะอาชีพที่มีคุณภาพให้แก่เด็กและเยาวชน ดังนั้น ระบบการศึกษาของประเทศจะสำเร็จได้จะต้องอาศัยครู ซึ่งเป็น ทรัพยากรทางการศึกษาและมีบทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาโรงเรียน และการพัฒนาครู ด้วยการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ เสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานจากผู้บริหาร การศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมากในการเตรียมความพร้อมในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาครูให้เข้ากับโลกยุค ใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561; สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ทั้งนี้ ในการทำงานในโรงเรียนหรือสถาบันทางการศึกษาที่มุ่งเน้นผลงานเพียงอย่างเดียว อาจจะทำให้ครูซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาเกิดความเหนื่อยล้า เบื่อหน่าย และเกิดความเครียดจากแรงกดดันภายในองค์กร ทั้งจากหัวหน้าและเพื่อนร่วมงาน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่ออารมณ์และความสุขกับการทำงานของครู จนกระทั่งเกิดความไม่ รักและผูกพันต่อองค์กร (ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีรธรรม วุฒิวัตรชัยแก้ว, 2561) จนเป็นสาเหตุที่ทำให้การทำงานของ ครูขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

จากความสำคัญของครูซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษา หรือ “คนทำงานในองค์กร” ที่ถือเป็นบุคคลสำคัญและเป็น กำลังหลักของทั้งครอบครัว องค์กร ชุมชน และสังคม การสร้างความสุขในที่ทำงานอย่างยั่งยืนให้สอดคล้องกับแนวคิดองค์กร แห่งความสุข (happy workplace) ด้วยการลดความตึงเครียดจากการทำงาน สภาพแวดล้อม รวมทั้งลดความขัดแย้งภายใน องค์กร สร้างทัศนคติบวกต่อมุมมองในการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การรับผิดชอบต่อสังคม เป็นสมาชิกที่ดีต่อ ครอบครัว องค์กร และสังคม นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารองค์กรอย่างยิ่ง เนื่องจากความสุขที่เกิดขึ้นจากการทำงาน เปรียบเสมือนน้ำหล่อเลี้ยงให้พฤติกรรมคนปรับเปลี่ยนและพัฒนาในแนวโน้มที่ดีขึ้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้าง เสริมสุขภาพ, แผนงานสุขภาพขององค์กรภาคเอกชน, 2552)

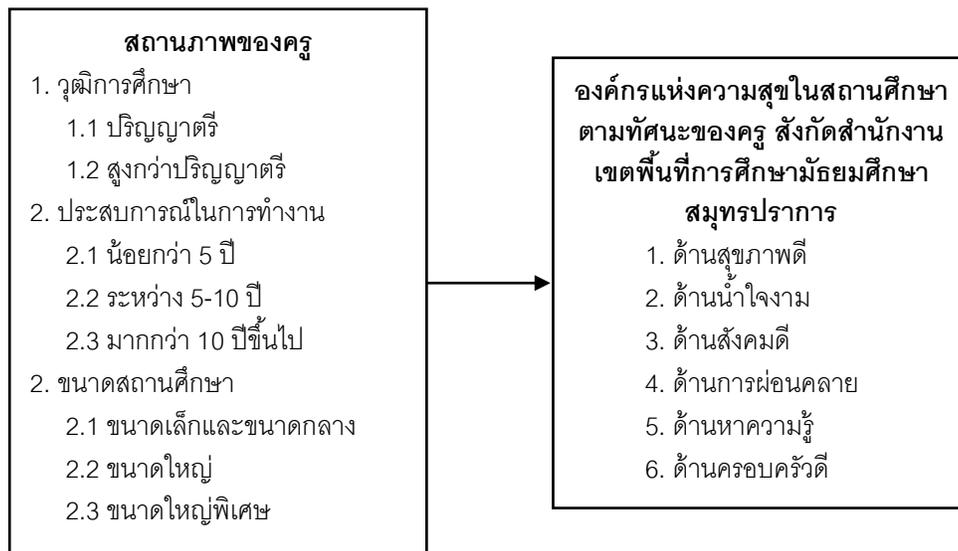
ดังนั้น เพื่อให้ครูซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติได้เกิดความสุขในการทำงาน เกิด ความรัก และความผูกพันต่อองค์กร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรแห่งความสุข ในโรงเรียน และเป็นข้อมูลการวางแผนปรับปรุง ส่งเสริมองค์กรให้มีความสุขในสังกัดอื่น ๆ รวมทั้งเพื่อพัฒนาผู้บริหาร สถานศึกษาและนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับขององค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
2. เพื่อเปรียบเทียบขององค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่ององค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา จากการศึกษางานของ สุริยา จันโสด และสุนทรี วรรณไพเราะ (2561), จันทรจิรา พรหมเมตตา, วันทนา อมตาริยกุล และนวัตกร หอมสิน (2562), วัลลภ บุตรเกตุ (2562), ภัทรพล สายแวว และต้องลักษณ์ บุญธรรม (2565), วรรณวิภา วัฒนพัทลุง (2565), ศุภกิจ วิเศษนคร, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ และ อัจฉรา นิยมมาภา (2566), กนกวรรณ พันนาดี (2567), พัชรนิวรรณ ศิริภูมิ และชนมณี ศิลานุกิจ (2567), พิมพ์พิชชา ฤทธิมนตรี (2567), ภรณ์ทิพย์ ทองวิเศษ และสุภาวดี ลาภเจริญ (2567) สรุปได้องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ 6 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านสุขภาพดี (2) ด้านน้ำใจงาม (3) ด้านสังคมดี (4) ด้านการผ่อนคลาย (5) ด้านหาความรู้ (6) ด้านครอบครัวดี ทั้งนี้ จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมุติฐานได้ว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ที่แตกต่างกัน มีทัศนะต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการแตกต่างกัน และผู้วิจัยกำหนดเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่ององค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือสำหรับกาวิจัย

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence--IOC) ได้ค่าความสอดคล้อง 0.60-1.00 วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามเป็นรายด้านและทั้งฉบับ โดยการใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (Cronbach, 1951) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 25 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 2,541 คน กำหนดขนาดตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการเปิดตารางของ Cohen, Manion, and Morrison (2018, p. 206) ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 333 คน เมื่อได้ขนาดตัวอย่างแล้วจึงนำมาหาตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling)

4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตามลักษณะของข้อมูล ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และหาค่าร้อยละ (percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลระดับองค์การแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยหาค่าเฉลี่ย (mean-- \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation--SD) ตามหลักเกณฑ์พิจารณาการแปลค่าเฉลี่ย ดังนี้ (Likert, 1932; Lindner & Lindner, 2024, p. 152)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง องค์การแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครูอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง องค์การแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครูอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง องค์การแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครูอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง องค์การแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครูอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง องค์การแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครูอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อองค์การแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน (independent samples)

4.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อองค์การแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา ด้วยการทดสอบ F-test โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA)

4.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean-- \bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation--SD) และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยการทดสอบ t-test แบบตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน (independent samples) และทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยทางสถิติที่ .05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé's multiple comparison method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่ององค์การแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์การแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ (ดูตาราง 1)

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 333)

องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา	ระดับความความคิดเห็นของครู		
	\bar{X}	SD	แปลผล
1. ด้านสุขภาพดี	4.36	0.36	มาก
2. ด้านน้ำใจงาม	4.38	0.34	มาก
3. ด้านสังคมดี	4.36	0.39	มาก
4. ด้านการผ่อนคลาย	4.38	0.44	มาก
5. ด้านหาความรู้	4.37	0.41	มาก
6. ด้านครอบครัวดี	4.40	0.41	มาก
รวม	4.37	0.31	มาก

จากตาราง 1 พบว่า องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37, SD = 0.31$) โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านครอบครัวดี ($\bar{X} = 4.40, SD = 0.41$) ด้านน้ำใจงาม ($\bar{X} = 4.38, SD = 0.34$) ด้านการผ่อนคลาย ($\bar{X} = 4.38, SD = 0.44$) ด้านหาความรู้ ($\bar{X} = 4.37, SD = 0.41$) ด้านสุขภาพดี ($\bar{X} = 4.36, SD = 0.39$) ด้านสังคมดี ($\bar{X} = 4.36, SD = 0.39$)

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

2.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (ดูตาราง 2)

ตาราง 2

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 333)

องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา	วุฒิการศึกษา				t	Sig.
	ปริญญาตรี (n = 249)		สูงกว่าปริญญาตรี (n = 84)			
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. ด้านสุขภาพดี	4.33	0.35	4.46	0.38	-2.940*	0.004
2. ด้านน้ำใจงาม	4.37	0.32	4.42	0.39	-1.098	0.273
3. ด้านสังคมดี	4.36	0.36	4.35	0.46	0.199	0.842
4. ด้านการผ่อนคลาย	4.37	0.39	4.39	0.55	-0.275	0.784
5. ด้านหาความรู้	4.35	0.39	4.42	0.47	-1.391	0.165
6. ด้านครอบครัวดี	4.40	0.35	4.39	0.55	0.138	0.890
รวม	4.36	0.27	4.41	0.39	-1.083	0.279

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสุขภาพดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนด้านน้ำใจงาม ด้านสังคมดี ด้านการผ่อนคลาย ด้านหาความรู้ และด้านครอบครัวดี ไม่แตกต่างกัน

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ดูตาราง 3 และตาราง 4)

ตาราง 3

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา	ประสบการณ์ในการทำงาน						F	Sig.
	น้อยกว่า 5 ปี (n = 179)		ระหว่าง 5-10 ปี (n = 135)		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป (n = 19)			
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. ด้านสุขภาพดี	4.30	0.38	4.44	0.33	4.37	0.38	5.918*	0.003
2. ด้านน้ำใจงาม	4.37	0.32	4.41	0.35	4.34	0.42	0.591	0.554
3. ด้านสังคมดี	4.32	0.39	4.40	0.38	4.41	0.45	1.622	0.199
4. ด้านการผ่อนคลาย	4.35	0.40	4.39	0.49	4.51	0.26	1.217	0.298
5. ด้านหาความรู้	4.30	0.42	4.45	0.40	4.38	0.43	4.783*	0.009
6. ด้านครอบครัวดี	4.37	0.37	4.44	0.46	4.38	0.40	1.079	0.341
รวม	4.34	0.28	4.42	0.32	4.40	0.35	3.007	0.051

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาพดี และด้านหาความรู้ แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านน้ำใจงาม ด้านสังคมดี ด้านการผ่อนคลาย และด้านครอบครัวดี ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 333)

องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา	ขนาดสถานศึกษา						F	Sig.
	ขนาดเล็กและขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ			
	(n = 20)		(n = 97)		(n = 216)			
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. ด้านสุขภาพดี	4.18	0.43	4.44	0.26	4.34	0.39	4.928*	0.008
2. ด้านน้ำใจงาม	4.24	0.55	4.44	0.24	4.37	0.35	3.114*	0.046
3. ด้านสังคมดี	4.20	0.58	4.43	0.26	4.34	0.41	3.521*	0.031
4. ด้านการผ่อนคลาย	4.13	0.86	4.29	0.42	4.44	0.37	7.815*	0.000
5. ด้านหาความรู้	4.06	0.57	4.42	0.34	4.37	0.42	6.448*	0.002
6. ด้านครอบครัวดี	4.15	0.89	4.44	0.26	4.44	0.39	4.291*	0.014
รวม	4.99	0.63	5.29	0.26	5.26	0.37	5.741*	0.004

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า ครูที่อยู่ในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่ององค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาความคิดเห็นขององค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนระของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความสุขทั้งกายและจิตใจ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะในการทำงานขององค์กร สอดคล้องกับ จันทริจรีรา พรหมเมตตา และคนอื่น ๆ (2562) ที่พบว่า องค์กรแห่งความสุขของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ วัลลภ บุตรเกตุ (2562) ที่พบว่า ความสุขในการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 สอดคล้อง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ วรณนวัฏ ญ พัทลุง (2565) ที่พบว่า การเป็นองค์กรแห่งความสุขตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ภัทรพล สายแว และต้องลักษณะ บุญธรรม (2565) ที่พบว่า สภาพปัจจุบันของการส่งเสริมความเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ พัชรนิรวรรณ ศิริภูมิ และชนมณี ศิลานุกิจ (2567) ที่พบว่า องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ กนกวรรณ พันนาดี (2567) ที่พบว่า องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ
ภรณ์ทิพย์ ทองวิเศษ และสุภาวดี ลากเจริญ (2567) ที่พบว่า ความเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามความคิดเห็น
ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลจากการเปรียบเทียบขององค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า

2.1 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ พัชรนิรอรณ ศิริภูมิ และ
ชนมณี ศิลาณุกิจ (2567) ที่พบว่า ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความ
คิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ พิมพิชชา ฤทธิมนตรี (2567)
ที่พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ ภรณ์ทิพย์ ทองวิเศษ และสุภาวดี
ลากเจริญ (2567) ที่พบว่า ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่มี
วุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษาครั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาพดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 เนื่องจากครูที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีจำนวนมากกว่าและครูที่ได้รับการศึกษาในระดับสูงกว่า
ปริญญาตรีขึ้นไปนั้นมีจำนวนน้อยกว่าผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักการบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อการพัฒนาองค์กรแห่ง
ความสุขในสถานศึกษา มีการประชุม การปฐมนิเทศบุคลากร การสร้างความสัมพันธ์และวัฒนธรรมขององค์กรแห่งความสุข
มีกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ การให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ช่วยเหลือ แนะนำ การเป็นที่ปรึกษาให้แก่บุคลากรในด้านการทำงาน
ต่าง ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันในองค์กรอย่างมีความสุข สอดคล้องกับ พิมพิชชา ฤทธิมนตรี (2567) ที่พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษา
ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุขด้านการมีสุขภาพดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ
สอดคล้องกับ วรณวัฏ ฐ พัทลุง (2565) ที่พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข
ด้านสุขภาพดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ พัชรนิรอรณ
ศิริภูมิ และชนมณี ศิลาณุกิจ (2567) ที่พบว่า ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก ที่มีประสบการณ์ใน
การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ
พิมพิชชา ฤทธิมนตรี (2567) ที่พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุขของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษาครั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาพดีและด้านหาความรู้แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่คำนึงถึงการสร้างความผูกพันขององค์กรแห่ง
ความสุขในสถานศึกษา ความมั่นคงในการทำงาน รวมถึงการเสริมแรง การให้กำลังใจแก่บุคลากรที่มีความสามารถ ทำให้ครู
ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 5-10 ปี มีความคิดเห็นที่แตกต่าง
กันต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา สอดคล้องกับ วรณวัฏ ฐ พัทลุง (2565) ที่พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน
มีความคิดเห็นต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข ด้านสุขภาพดีและด้านการหาความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

2.3 ครูที่อยู่ในขนาดสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตาม
ทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากปัจจุบันขนาดสถานศึกษามีผลต่อการปฏิบัติงานของครู และบริบทของสถานศึกษา สิ่งนี้อำนวยความสะดวกมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนและช่วยสร้างบรรยากาศในการทำงานเพื่อให้บุคลากรในองค์กร ได้มีการรู้จักที่อบอุ่น และไม่เพิ่มแรงกดดันในการทำงาน สอดคล้องกับ สุรียา จันโสด และสุนทรี วรรณไพเราะ (2561) ที่พบว่า ครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุข ด้านมีน้ำใจงาม ด้านมีคุณธรรม และด้านใช้เงิน เป็น มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านมีสุขภาพดี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านมีสังคมที่มีความสุข มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ศุภกิจ วิเศษนคร และคนอื่น ๆ (2566) ที่พบว่า ครูที่อยู่โรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อองค์กรแห่งความสุข ด้านหาความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านสุขภาพดี ควรมีการส่งเสริมให้ความสำคัญกับนโยบายด้านสุขภาพของครูและบุคลากรในสถานศึกษาด้วยการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีการออกกำลังกายร่วมกัน และมีการเอาใจใส่ในร่างกายและจิตใจ
2. ด้านน้ำใจงาม ควรมีการส่งเสริมการมีน้ำใจ รู้จักเห็นอกเห็นใจและแบ่งปันกับเพื่อนร่วมงาน เพื่อลดความบาดหมางในที่ทำงาน
3. ด้านสังคมดี ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความสัมพันธ์ที่ดี ห่วงใยและเต็มใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อเพื่อนร่วมงานประสบปัญหา และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคม อันเป็นการแสดงบทบาทการเป็นพลเมืองดีต่อสังคม
4. ด้านการผ่อนคลาย ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูรู้จักการผ่อนคลายกับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันและการดำเนินชีวิต รวมทั้งจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ ทัศนศึกษาประจำปี การศึกษาดูงานในประเทศและต่างประเทศ เพื่อการผ่อนคลาย
5. ด้านหาความรู้ ควรมีการส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ และสนับสนุนให้มีการพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ
6. ด้านครอบครัวดี ควรปลูกฝังให้ครูเห็นความสำคัญกับครอบครัวและการทำงานไปพร้อม ๆ กัน และมีให้รางวัลตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเสียสละ

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ พันนาดี. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จันทวีจิรา พรหมเมตตา, วันทนา อมตาริยกุล และนวัตกร หอมสิน. (2562). ทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. *พินเนศวร์สาร*, 15(1), 167-188.

ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีรธรรม วุฒิวัตรชัยแก้ว. (2561). *องค์กรแห่งความสุข 4.0* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, โครงการส่งเสริมผลิตภาพและสุขภาวะองค์กรในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

พัชรินวรรณ ศิริภูมิ และชนมณี ศิลาณุกิจ. (2567). องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก. *วารสารนิติรัฐ*, 2(1), 36-47.

- พิมพ์พิชชา ฤทธิมนตรี. (2567). องค์การแห่งความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. *วารสารนครรัฐ*, 1(1), 35-46.
- ภรณ์ทิพย์ ทองวิเศษ และสุภาวดี ลาภเจริญ. (2567). ความเป็นองค์การแห่งความสุขในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. *วารสารช่อพะยอม*, 35(1), 165-190.
- ภัทรพล สายแวว และต้องลักษณะณ์ บุญธรรม. (2565). ความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมความเป็นองค์การแห่งความสุขของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. ใน *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัย ระดับชาติ ครั้งที่ 4 “Graduate School Conference 2022 iHappiness: ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนใน ยุคสังคมดิจิทัล”* (หน้า 1474-1481). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, บัณฑิตวิทยาลัย.
- วรรณวิภา ฤ พัทลุง. (2565). การเป็นองค์การแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสงขลา สตูล. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วัลลภ บุตรเกตุ. (2562). วัฒนธรรมองค์การกับความสุขในการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศุภกิจ วิเศษนคร, พรอมพิไล บัวสุวรรณ และอัจฉรา นิยมมาภา. (2566). องค์การแห่งความสุขของโรงเรียนในกลุ่มไตรรัตน์ สัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 38(2), 1-10.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). *ครูในระบบโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างไร*. ค้นจาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2018-35>
- สุริยา จันโสด และสุนทรี วรรณไพเราะ. (2561). องค์การแห่งความสุขในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 28 ประจำปี 2561* (หน้า 1389-1397). มหาวิทยาลัยทักษิณ, สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, แผนงานสุขภาพองค์กรภาคเอกชน. (2552). *คู่มือมาสร้างองค์การแห่ง ความสุขกันเถอะ*. ผู้แต่ง.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2570*. ผู้แต่ง.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8th ed.). Routledge.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 5-55.
- Lindner, J. R., & Lindner, N. J. (2024). Interpreting Likert-type scales, summated scales, unidimensional scales, and attitudinal scales: I neither agree nor disagree, Likert or not. *Advancements in Agricultural Development*, 5(2), 152-163.